

3. Колесниченко А.Н., Коновалова В.Е. Криміналістическая характеристика преступлений. Учеб. пособие. Харьков: Юрид. ин-т, 1985. – 93 с.
4. Виявлення та розслідування злочинів, що вчиняються у сфері інформаційних технологій: Наук. – практ. Посіб. / Б.В. Романюк, В. Д. Гавловський, М.В. Гуцалюк, В.М. Бутузов; За заг. ред. Проф. Я.Ю. Кондратьєва. – К.: Паливода А.В., 2004. – 144 с.
5. Пазинич Тетяна Анатоліївна. Криміналістична характеристика шахрайств та основні положення їх розслідування: Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.09 / Харківський національний ун-т внутрішніх справ. – Х., 2007. – 20 с.
6. Волобуєв А.Ф., Золотухін І. І., Литвинов О.В. Характеристика розкрадань майна, що вчиняються в небанківських фінансових установах // Вісник Луганського інституту внутрішніх справ МВС України. Вип. 2. – Луганськ. – 1998. – с. 168-179.
7. Волобуєв А.Ф. Особливості розслідування розкрадань грошових коштів, що здійснюються з використанням комп'ютерної техніки // Вісник Луганського інституту внутрішніх справ МВС України. Вип. 2. – Луганськ. – 1998. – С. 179 – 184.
8. Некоторые аспекты компьютерной преступности // Проблемы преступности в капиталистических странах. – М.: ВИНТИ, 1990. № 6 – с. 12 – 13.

ОСОБА ЗЛОЧИНЦЯ В КРИМІНАЛІСТИЧНІЙ ХАРАКТЕРИСТИЦІ ВБИВСТВ НА ЗАМОВЛЕННЯ

Гаврилишина Юлія Володимирівна
студент-спеціаліст юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна
e-mail: Gavrilichina@list.ru

Ключові слова: вбивство, замовлення, криміналістична характеристика, організатор, посередник, кілер.

Криміналістична характеристика злочину – це система відомостей (інформації) про криміналістично значущі ознаки злочинів даного виду, яка відтворює закономірні зв'язки між ними і служить побудові та перевірці слідчих версій у розслідуванні конкретних злочинів. До основних елементів криміналістичної характеристики злочинів відносять: спосіб злочину, спосіб приховування злочину, місце й обстановка, час вчинення злочину, знаряддя та засоби, предмет посягання, особа потерпілого, особа злочинця, сліди злочину [3, с.50]. Детальніше зупинимось на дослідженні саме особи злочинця у розслідуванні вбивств на замовлення.

Особистість злочинця являє собою сукупність негативних особистісно-структурних психічних якостей, характерних для злочинців певної кримінальної направленості [4, с.216].

Особистість злочинця, зазвичай розглядається стосовно до трьох складових її елементів: соціально-демографічної, біологічної і психологічної [1, с.84].

Психологія вбивства на замовлення характеризується складним ланцюгом взаємодій: замовник – виконавець, або замовник – посередник – виконавець, або замовник – декілька посередників – виконавець [6, с.162].

Без організатора не обходиться жодне вбивство на замовлення, у злочині реалізується саме його злочинна воля й задум. Більше 70% організаторів становлять чоловіки. По роду занять і рівню взаємин: вони представляють наступні групи: лідери злочинних угруповань; керівники комерційних структур; представники дрібного бізнесу; члени родини; особи, що були колишнім подружжям, співмешканці;

Лідери злочинних угруповань замовляють злочини відносно лідерів і членів конкуруючих злочинних угруповань, керівників державних й, в основному комерційних структур, що не побажали платити їм платню або відмовлялися від їхніх послуг з охорони (так званого «даху»).

Керівники комерційних структур усувають своїх партнерів по бізнесу (50%), і своїх конкурентів (45%), лідерів і членів злочинних угруповань, що вимагали в них гроші (5%). Організатори в 99% випадків - чоловіки. Випадків коли жінка б усунула партнера або конкурента по бізнесу не виявлено. Мав місце випадок коли жінка «замовила» вбивство лідера злочинного угруповання, що вимагав у неї гроші, знущався з неї й іншими членами родини.

Представники дрібного бізнесу усувають своїх партнерів. Це особи, з якими вони починали свою комерційну діяльність (співзасновники, співвласники), а також особи й інші партнери, з якими вони ділять прибуток від своєї діяльності.

Досить велику групу організаторів становлять особи, які перебувають із жертвою в родинних відносинах або їх зв'язує співжиття. Серед організаторів цієї групи - 95% жінки. Жінки усувають свого чоловіка (7,85%), колишнього чоловіка (10%), співмешканців (10%) і інших родичів (5%) [8, с.199]. Убивства чоловіків «замовляють» по двох основних мотивах. По-перше, з метою позбутися від чоловіка (співмешканця), що веде паразитичний спосіб життя, пиячить і б'є жінку-організатора, по-друге - заволодіти спільно нажитим або належним одноосібно чоловіку (співмешканцеві) майном. Думка заволодіти майном у жінок виникає напередодні розлучення зі своїм чоловіком. Іноді жінки одружуються із чоловіками, що значно старші за віком, а потім вживають заходів, щоб позбутися від них і заволодіти їхньою квартирою й іншим коштовним майном. У числі інших родичів від яких позбуваються жінки були батьки й зяті. Названих осіб усувають через ведення ними паразитичного способу життя, систематичного зловживання алкогольними напоями, побиття родичів. По корисливих мотивах (заволодіння майном жертви) чоловіки-організатори позбуваються від батьків, бабусь і дідусів. Основна мета - заволодіння квартирою, що належить названим родичам.

Установлення виконавця є достатньо важким завданням і воно, як правило, вирішується після встановлення організатора й посередника. Якщо раніше в числі виконавців вбивств на замовлення, у більшості випадків були або професійні злочинці, особи без певного місця проживання й занять, робітники невисокої й середньої кваліфікації, то в останні роки з'явилися вбивці професійного рівня, для яких вбивства стали постійним джерелом доходів.

Типи таких убивць, названих пресою кілерами, мають ряд різновидів. Наприклад, кілери-одинаки виконують окремі замовлення час від часу, нерідко відмовляючись від «невигодних» «замовлень» як по матеріальних міркуваннях, так і за умовами забезпечення особистої безпеки. Інші професійні вбивці, перебувають на постійному утриманні того або іншого злочинного угруповання. Ці вбивці проходять спеціальну підготовку, регулярно тренуються, відпрацьовуючи професійні навички [5, с.190]. Нерідко особи, до яких звертаються організатори із пропозицією здійснити вбивство, самі вчинити злочин відмовляються, однак знаходять інших осіб, які дають згоду на здійснення вбивства.

Найбільш важким завданням для організатора при підготовці вбивства на замовлення є пошук особи, готової виконати «замовлення». Організатори звертаються до своїх знайомих з питанням, чи в них немає кого-небудь на прикметі, хто бажає «підробити». Цікаво, що особи, у яких не було контактів зі злочинним світом, намагаються яким-небудь шляхом (через знайомих, товаришів по службі, родичів) установити контакт із раніше судимими, думаючи, що це сама підходяща категорія для виконання їхнього злочинного задуму. Представляється досить цікавим способом встановлення контакту між організатором і виконавцем через засоби масової інформації.

Лідери конкуруючих угруповань для знищення своїх ворогів запрошують бойовиків з іншого міста. Розкрити такі злочини, навіть при наявності достовірної оперативної

інформації, як правило, важко. Лідери й члени угруповань навіть при наявності відомостей про осіб, які вчинили злочин (убивства членів їхніх угруповань), воліють відносно розбиратися з виконавцями й замовниками, минаючи правоохоронні органи. Характерно те, що в тих випадках коли кому-небудь зі членів злочинних угруповань при нападі вдається залишитися в живих, вони втікають з місця події, залишають медичні установи після того, як їм надана перша медична допомога.

Зафіксовано випадки коли вбивства на замовлення вчиняють особи, що перебувають у федеральному розшуку, а також відзначений випадок коли «замовлене» вбивство здійснила особа, що втекла з-під охорони із залу судового засідання. Такі особи ховаються від органів слідства, зазнають труднощів у матеріальному плані й готові за винагороду зробити вбивство, що необхідно враховувати при висуванні версій про причетність названої категорії осіб до здійснення конкретних «замовлених» убивств.

Абсолютна більшість осіб, що здійснюють вбивства визначеної категорії, становлять чоловіки - більше 90%. Решта відповідно становлять жінки. Як свідчить практика і наукова література, залучення організаторами жінок або неповнолітніх до вбивства за винагороду носить винятковий характер. Це пояснюється наступними причинами: по-перше, історично склалося, що вбивства - це "поле діяльності" чоловіків, які легше погоджуються на вбивство, на відміну від жінок, і, отже організаторам простіше звертатися до представників чоловічої статі з подібною пропозицією; по-друге, чоловіки сильніше жінок, а так як більшість жертв також чоловіки, при усуненні яких, у разі виходу ситуації з-під контролю може знадобитися застосування фізичного насильства для доведення злочину до логічного завершення, тому доцільно наймати чоловіків; по-третє, як правило, професійні наймані вбивці - це особи, які пройшли військову службу, мають навички володіння зброєю [1, с.97].

Нерідкі випадки, коли серед найманих вбивць зустрічаються неповнолітні. Характерною особливістю пострадянської злочинності стало її омолодження. Залучення в якості безпосередніх виконавців неповнолітніх мотивується наступними обставинами: по-перше, діти допитуються в присутності законних представників, і специфічні методи і способи, які використовуються слідчими на допитах інших осіб, не можуть бути застосовані до дітей; по-друге, малоімовірно, що підлітки достатньо поінформовані про особу організатора злочину та іншими даними, щоб допомогти слідству; по-третє, неповнолітнім значно легше наблизитися до потенційної жертви, тим більше, якщо вона добре охороняється; по-четверте, витрати на послуги неповнолітніх вбивць невеликі; по-п'яте, у разі необхідності від малолітніх кілерів легко позбутися [1, с.112].

Такі діти, як правило, безпритульні або з неблагополучних сімей, для яких характерні відсутність одного з батьків, зловживання батьками алкоголем чи наркотиками, насильство по відношенню до дітей, відсутність контролю за дітьми, неприязні відносини з вітчимою (мачухою) і т.д.

Наймані вбивці як представники насильницької злочинності, підпадають під загальний освітній портрет насильницького злочинця. Так серед всіх злочинців винних у вбивствах і нанесенні тяжких тілесних ушкоджень 70% мають середню освіту, 15% - середню професійну освіту, 2% - вищу освіту. Однак, враховуючи той факт, що серед професійних найманих убивць часто зустрічаються колишні або нині діючі військовослужбовці, а також спортсмени, можна гіпотетично припустити, що частка осіб з вищою освітою серед кілерів більше, ніж серед представників інших категорій насильницьких злочинців.

Соціально-демографічними показниками особистості найманого вбивці, є: по-перше, вбивства на замовлення в цілому є злочинністю чоловічою; по-друге, у зазначеному вище віковому періоді (20 - 35 років) в силу індивідуальних психічних особливостей людини, під тиском соціальних чинників у певної категорії людей спостерігаються внутрішні протиріччя, що виражаються у здійсненні насильницьких злочинів, включаючи і розглянуту категорію вбивств;

по-третє, як було показано вище, професійна діяльність виконавців надалі буде відбуватися в рамках спеціального рецидиву [2, с.290]. Таким чином, можна сказати, що професійний виконавець вбивства на замовлення представляє собою емоційно відчужену особистість, для якої характерні раціональні позиції й установки, психічній організації якої притаманні наявність дефектів, з перекрученим духовним і ціннісним потенціалом, який здійснює вбивство в інтересах організатора, виключно з метою одержання матеріальної винагороди.

У той же час, слід відзначити істотні відмінності у визначенні "побутового кілера". "Побутовий кілер" - це особистість з низьким морально-ціннісним рівнем, не здатна до раціонального мислення, адекватного аналізу витрат і вигод від своїх дій, що здійснює як вбивства, так і інші насильницькі злочини для досягнення корисливих цілей [4, с. 356].

Для цих вбивств є характерним участь у здійсненні злочину так званого посередника (63% випадків). Як правило, це особи з оточення організатора: підлеглі по службі, члени злочинних угруповань. У ряді випадків (8%) посередниками виступають керівники комерційних фірм, які або самі перебувають в злочинних угрупованнях або мають із ними зв'язки. Мотиви здійснення злочину посередниками можна розділити на корисливі й інші (наприклад, завоювати авторитет у колі свого спілкування, зробити послугу начальникові або просто гарному знайомому).

Посередник не тільки займається пошуком конкретного виконавця і є сполучною ланкою між організатором і виконавцем, але в ряді випадків бере активну участь у підготовці й прихованні злочину (надання злочинцям житла, їжі, транспорту, а також здійснення заходів щодо приховання знарядь злочину, вивіз виконавців за межі регіону, де був вчинений злочин, забезпечення їм помилкового «алібі» й ін.).

У процесі розслідування вийти на фігуру посередника досить складно. Інформація про нього може бути отримана від виконавця у випадку його затримки або від організатора. Як показує практика, у ході розслідування виникають серйозні протиріччя між організаторами й посередником. Перший намагаючись піти від відповідальності, намагається звалити провину на посередника. Ці протиріччя необхідно використати в процесі доведення й одержання достовірних відомостей про ролі кожної протилежної особи.

У порівнянні з виконавцями число осіб раніше судимих серед посередників значно менше (близько 26%). Беручи до уваги, що в основному винагорода передається вже після здійснення злочину й початку розслідування, при наявності оперативної інформації про можливого посередника або виконавця за ними необхідно встановити спостереження й прослуховування телефонів з метою виявлення часу контакту для передачі винагороди й затримки їх у цей момент.

Таким чином, можна зробити висновок, що особистість злочинця в кримінальній характеристиці вбивств на замовлення не тільки існує, вона потребує самостійного та всебічного дослідження, адже особистість злочинця – альфа і омега кримінальної психології, її наріжний камінь. У злочинців у процесі заняття злочинною діяльністю виробляються своєрідні вміння та навички, звички і схильності. Схильність до скоєння злочинів певним способом – передумова злочинної професіоналізації. Знання специфіки способів професійної злочинної діяльності суб'єктів вбивств на замовлення – ключ до виявлення винних.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Даньшин М.В.

Література:

1. Антонян Ю.М. Психологія вбивства. М., Юрист, 2007. – 198 с.
2. Бедь М.М. Юридична психологія.—К.: Каравел, Л.: Новий світ—2000; Магнолія плюс, 2003.—376 с.
3. Даньшин М.В. Класифікація способів приховування злочинів у криміналістиці: Навчальний посібник – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2007. – 116 с.
4. Коновалова В.О., Шепітько В.Ю. Юридична психологія. Академічний курс.— К.: Видавничий дім, 2004.—421 с.

5. Костенко М. В. Личность преступника как элемент криминалистической характеристики убийств по заказу // Пробл. законности: Респ. міжвід. наук. зб. / Відп. ред. В. Я. Тацій. – Харків: Нац. юрид. акад. України, 2000. – Вип. 43. – С.188-193.

6. Попович О.В. Особа злочинця як об'єкт філософсько-правового дослідження // Митна справа. – 2012. – №2(80). – с.159-165.

7. Шепітько В.Ю., Коновалова В.О. Особливості розслідування вбивств на замовлення // Криміналістика. Криміналістична тактика і методика розслідування злочинів. – Харків: Право, 1998.- С. 185-200.

8. Шульга А.О. Ініціатор вбивства на замовлення: кримінально-правова та криміналістична характеристики // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. – Донецьк: РВВ ДІВС МВС України. – 2002. – №1. – С.198 - 206.

СИСТЕМА СТРИМУВАНЬ І ПРОТИВАГ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ПОДІЛУ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Гафурова Євгенія Русланівна
*студент-магістр юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна*
e-mail: evgenija.gafurova@gmail.com

Ключові слова: державна влада, поділ влади, стримування, протипага.

Принцип поділу влади є однією з головних ознак становлення та розвитку правової держави. Його сутність відображена в механізмі взаємодії гілок державної влади.

Поділ влади — це система організації і функціонування державної влади, в якій функції законодавчої, виконавчої і судової влади здійснюються різними державними органами [7, с. 266].

Сутність принципу поділу влади відображена у розподілі функцій та повноважень між органами державної влади, закріпленні певної самостійності кожного з них при здійсненні своїх повноважень, а також, що є визначаючим, в наявності у вищих державних органах взаємного контролю дій один одного.

Взаємний контроль забезпечується реалізацією системи стримувань і протипага, яка має за мету забезпечити стабільне та збалансоване функціонування органів державної влади, не допустити узурпацію влади та кризи дії механізму держави в цілому.

Науковці намагаються дати найбільш оптимальне визначення системи стримувань і протипага між гілками влади. Цікавою є думка Жук Н., яка визначає систему стримувань і протипага як логічне, об'єктивно і суб'єктивно зумовлене з'єднання компонентів державної влади [3, с. 49]. Під системою стримувань і протипага науковець розуміє сукупність техніко-юридичних засобів (техніко-правових інститутів), дія яких забезпечує урівноваження, взаємостимування, переборення протипага та взаємне співробітництво між гілками державної влади [3, с. 49].

Крім того, Жук Н. відокремлює категорію стримувань від категорії протипага. На думку науковця, стримування — це правові засоби, що дозволяють кожній гілці влади впливати на сферу функціонального призначення інших гілок, а протипага представляють собою техніко-правові засоби забезпечення рівної значимості (вагомості) гілок влади у різних сферах відправлення державної влади [3, с. 51].

В умовах розвитку подій за останні вісім років в Україні питання взаємодії державної влади стає все більш актуальним для дослідження політичної ситуації, виокремлення проблем та розробки стратегії їх вирішення. Саме система стримувань і